

Miten nuorisotyö kohtaa nuorisokulttuureista nousevia tarpeita

Valtiotiet.tri Mikko Salasuo
Pääkaupunkiseudun nuorisotyön tutkija
Tutkija, Nuorisotutkimusverkosto

Kaksivaiheinen tutkimusprojekti

Ensimmäinen vaihe (kesäkuu 2005 – lokakuu 2006) keskittyi pääkaupunkiseudun nuorisokulttuurisiin ilmiöihin, ja lopputuloksena oli syyskuussa 2006 ilmestynyt tutkimus *Atomisoitunut sukupolvi – pääkaupunkiseudun nuorisokulttuurinen maisema ja nuorisotyön haasteita*. Kyseisen tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena oli luodata nuorisokulttuuria ja hahmottaa, millaisia haasteita se nuorisotyölle asettaa.

Kaksivaiheinen tutkimusprojekti

- ***Pääkaupunkiseudun nuorisotyön ytimissä***
- Toisen vaiheen tarkoituksena on fokusoida katse tarkemmin niihin pääkaupunkiseudun avainilmiöihin, jotka nuorisokulttuurista nousevat ja toisaalta kohdentaa tutkimusta vahvemmin nuorisotyön suuntaan.
- Millaisia ovat nuorisotyön ”hyvät käytännöt” ja niiden kosketuspinnat nuorisokulttuuriin?
- Miten nuorisotyö tukee nuorten ryhmärakenteita?
- Millaisilla mekanismeilla nuoria kiinnostava toiminta on syntynyt ja millainen osuus nuorisotyöllä siinä on ollut tai voisi olla?
- Rinnalla kulkee myös useita muita nuorisokulttuuriin ja työhön kytkeytyviä teemoja.

Kaksivaiheinen tutkimusprojekti

- Ensisijaisena tutkimuskohteena hankkeen kakkosvaiheessa ovat ”hyvät käytännöt”. Tällä tarkoitetaan sellaisten toimintatapojen tarkastelua, joissa uudella nuorisotyön otteella on saavutettu ”hyviä” kohtaantoja. Jokainen kaupunki on osoittanut omasta toiminnastaan malleja, joiden toimivuudesta halutaan tutkimustietoa. Näitä ovat muun muassa Helsingissä Cafe Avara ja Lassilaan avattavan nuorisokahvilan ja HOK-Elannon yhteistyöhanke. Espoon kohteina ovat aluetoimintarahaa saaneet nuorten itsenäiset toimintaryhmät ja Vantaalla Mikkolan nuorisotila sekä Ilolan asukkaiden vetämä nuorisotoiminta, eli Pakkalan nuorisotyö, joka on toimintaa ilman nuorisotiloja.

Blook-formaatti

- Kyseessä on pääkaupunkiseudun nuorisotyötä ja nuorisokulttuureja käsittelevä tutkimus. Se näkyy Internetissä [Blook-formaatissa](#), joka tekee tutkimuksesta uudella tavalla julkisen ja mahdollistaa interaktiivisuuden. Tutkimuksen pääosiot ovat kuukausittain päivittyvät [luvut](#) ja viikoittain päivitettävä [tutkimuspäiväkirja](#). Lukijat voivat kirjoittaa [mielipiteitä](#) ja käydä [keskusteluja](#). Tutkimus ilmestyy paperiversiona joulukuussa 2007.
- WWW.KOMMENTTI.FI/YTIMET

Miksi nyt ja miksi tätä

- Tutkimuksen motiivit aukeavat hieman toisistaan poikkeavista näkökulmista, sillä onhan mukana nuorisotyötä toteuttavia ja tekeviä tahoja, nuorisotyöhön kouluttava taho sekä kaksi tutkimusorganisaatiota. Yksi täysin yhtenevä päämäärä on varmasti kaikilla: nuorisotyön kehittäminen. Näkökulmat eivät muutenkaan ole ristikkäisiä, vaan tuottavat kullekin taholle sen tarvitsemaa pääomaa. Tämänkaltaisen yhteistyö tuntuukin mielekkäältä kietoessaan sisään useiden toimijoiden intressejä. Erottelen seuraavassa sen tarkemmin tahoja erittelemättä tämän tutkimuksen taustalla vaikuttavia motiiveja.

Nuorisokulttuuri

- Nuorisokulttuuri – ainakin pääkaupunkiseudulla – on kiihtynyt nopeatempoiseksi, erilaisten virikkeiden ja teknologian sikermäksi. Tämä on murentanut perinteistä, ennalta määriteltyihin elämänkaariin sitoutumista ja muokannut merkittävästi aikalaisuutta. Nuorisokulttuurin kehittyessä, kaupallistuessa ja saadessa entistä vahvemman jalansijan nuorten elämää ohjaavana tekijänä on sen suhde nuorisotyöhön korostunut (Helanko 1960; Aalto 1975; Taponen ym. 1986; Nieminen 1995; Salasuo 2006). Nykyinen nuori sukupolvi on elänyt lapsuutensa ja nuoruutensa ajassa, jossa pärjätäkseen on otettava haltuun ennen näkemätön vyöry psyykkistä, fyysistä, sosiaalista, kulttuurista, teknistä ja useaa muuta pääomaa (Hoikkala & Paju 2002; vrt. myös Parsons 1964).

Nuorisokulttuuri

- Tällainen nuori sukupolvi on atomisoitunut. Nuorten sosiaalisen kanssakäymisen luonne on saanut uusia muotoja, mikä vaikuttaa ryhmädynamiikkaan ja yhteisöllisyyteen. Nuorten identiteettiä leimaa ennen kaikkea yksilöllisyys. On syytä korostaa, että kyse ei ole sosiaalisen kanssakäymisen tai yhteisöllisyyden katoamisesta, vaan sen uudentlaisista muodoista. Ulkoapäin tarkasteltuna nuorista on sukupolvena mahdollista löytää heidän ikäluokkaansa yhteisesti kuvaavia tekijöitä, eli sellaisia piirteitä kuin yksilöllisyyden korostuminen tai teknologian haltuunotto, jotka näyttäytyvät erityisen vahvana useimpien nuorten elämässä. Edessämme aukeaa ja näyttäytyy ”uusi nuoriso” ja kulttuurinen maisema (Salasuo 2006).

Nuorisotyö

- Nuorisotyön edellytyksenä on jonkinlainen kanssakäynti nuorten kanssa. Tähän en usko löytyvän kovinkaan montaa päinvastaista näkemystä. Kanssakäyminen, on se sitten fyysistä tai virtuaalista, vaatii yhteisiä kenttiä, skenejä, joilla kohdataan. Nykyajan viriketulvassa elävien nuorten tavoittaminen omilta skeneiltään ei kuitenkaan ole aivan yksinkertainen tehtävä. Kun ymmärretään nuorten omaa kulttuuria, sen toimintamalleja ja sen asettamia ehtoja, on helpompi tarkastella sitä, vastaavatko nuorisotyön palvelut nuorten tarpeita ja miten erilaisia palveluja tulisi kehittää. Kuten aiemmin esitetyssä kysymyksenasettelussa muotoillaan: millaisia ovat nuorisotyön ”hyvät käytännöt” ja niiden kosketuspinnat nuorisokulttuuriin?

Nuorisotyö

- Arkikielelläkin ”hyvät käytännöt” on toimiva termi kuvaamaan tutkimuksen taustalla olevia motiiveja. Nuorisotyössä halutaan panostaa sellaisiin ”hyviin” malleihin, joista nuoret ovat aidosti kiinnostuneita. Ja olisihan tilanne melko nurinkurinen, jos etsittäisiin ”huonoja” käytäntöjä. Tiivistäen: tutkimuksen kautta pyritään löytämään nykynuorten elämänmaisemaan sopivia nuorisotyön muotoja, joita voidaan hyödyntää työn kehittämisessä.

Kyse ei kuitenkaan ole vain nuorten yksilöllisistä tarpeista. ”Hyvillä käytännöillä” viitataan myös nuorten ryhmien toimintamahdollisuuksien tukemiseen ja yhteisörakenteen lujittamiseen. Nuorisotyössä etsitään malleja, joiden avulla tuetaan nuorten ryhmien kehittymistä yhteisöiksi ja tarjotaan niiden eheyttä tukevia elementtejä.

- Ryhmädynamiikan saadessa uusia muotoja tarvitaan tietoa siitä, miten nuorten ryhmärakenteet muodostuvat ja millaista yhteisöllisyyttä nuoret tarvitsevat.

Kilpailu nuorista

- Kunnallinen nuorisotyö käy osin kamppailua kaupallista palveluntarjontaa vastaan. Nuorisokasvatus on nuorisotyön olennainen osa ja sitä ei kaupallinen palveluntarjonta sisällä. Nuorisotyö luo edellytyksiä nuorten sosiaalisen osallistamiseen aktiivisina toimijoina. Nuorisotoimen vahvuutena on niin kutsuttu non-formaali oppiminen. Sillä tarkoitetaan oppijalähtöistä, arjen kokemuksiin ankkuroituvaa ja kriittistä kasvamisprosessia, joka tähtää muutostoimintaan. [Lasse Siurala](#) korostaa, että nuorisotyö ei ole vain harrastustoiminnan järjestämistä, vaan tietoista kasvatuksellista toimintaa. Nuorisotyön kasvatuksellinen päämäärä kiteytyy nuorten tukemiseen poliittisesti ja moraalisesti valmiiksi kansalaisiksi, joille luodaan osallistuvuusareenoja.

Nuorisotyön teoriasta

- Tommi Hoikkala toteaa Nuorisotyötä on tehtävä -kirjan blook-version [johdannossa](#), että nuorisotyön teoreettisten mallien tarkka määrittäminen ”on pahkaan menevä kirves”. Hoikkala (mt.) päätyykin seuraavanlaiseen pohdintaan:
- *Uskallan väittää Juha Niemisen tutkimusten perusteella, että suomalaisen nuorisotyön pitkän linjan elementit liittyvät ryhmäoppimiseen, ajatukseen nuorten kasvusta ja erityisellä tavalla tulkittuun luontosuhteeseen (vrt. nuorten leirit). Myös itseilmaisun ja identiteettityön asiat tuntuvat olevan pysyvästi läsnä vaikka nuorten kysymykset eivät olleet samalla tavalla pulmallisia 1800-luvun lopun nuorisoseuraliikkeessä kuin ne ovat pulmallisia nykyajan nettiyhteisöllisyyttä hyödyntävissä nuorisotyön tavoissa. Samaa ei voi sanoa monikulttuurisesta nuorisotyöstä, monikulttuurinen ote on tuore asia Suomessa. Nuorten itseilmaisuu on aina panostettu (vrt. nuori taide). Niin ikään nuorisotyö on läpi historiansa kantanut mukanaan (vaihtelevaa) näkemystä jonkinlaisesta auktoriteettisuhteesta nuorten ja heitä ohjaavien välillä, vaikka nuorten omien ryhmittymien pedagogisiin vaikutuksiin (vrt. vertaisoppiminen) on pysyvästi uskottu.*

Atomisoitunut sukupolvi

**Pääkaupunkiseudun
nuorisokulttuurinen maisema ja
nuorisotyön haasteita 2000-luvun
alussa**

Tutkimusongelma

- **Millaisia uusia nuorten ilmiöitä on havaittavissa Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla?**
- Mikä on nuorten herkkyys liikkua kulttuuristen ilmiöiden ja toiminnan perässä?
- Mitä myönteisiä ja toisaalta kielteisiä vaikutuksia uudet ilmiöt tuottavat?
- **Miten nuorten kiinnostus ja nuorille suunnatut palvelut kohtaavat? Miten nykyiset palvelut tavoittavat halutun kohderyhmän?**
- Kuinka valmiita nuoret ovat itse tuottamaan haluamaansa toimintaa itselleen ja vertaisryhmilleen?

Aineisto

- Haastattelut toteutettiin syys- ja lokakuussa 2005 yhteistyössä Humanistisen ammattikorkeakoulun Lohjan yksikön kanssa.
- Nuorten osalta aineisto (n=108) koostuu kohdealueilta - Helsingissä Ruoholahti, Pihlajamäki ja ydinkeskustan alue Espoossa Olari ja Kauklahti ja Vantaalla Tikkurila ja Myyrmäki - kerätyistä haastatteluista.
- Poikia haastateltavista oli 53 ja tyttöjä 55. Aineistoa voikin kuvata leveäksi, mutta hieman ohueksi.
- Lisäksi haastateltiin paikallisia toimijoita (n=36), jotka ovat tekemisissä nuorten kanssa (poliisi, **nuorisotyöntekijät**, koulukuraattorit jne.).

Metodi & teoria

- Metodisena ohjenuorana sovellettiin aineistoperustaista lähestymistapaa.
- Myöhäismoderni elämäntapa: moniarvoisuus, kaupallisuus, yksilöllistyminen, traditioiden murtuminen ja yksilön valinnanvapaus, oikeus tai pakko. On oltava Friedrich Nietzschen suvereeni yksilö, ”vain itsensä kaltainen”.
- Mannheimin sukupolviteoria: Nuorten kokemukset mobilisoituvat sukupolvien jakamien historiallisten ja kulttuuristen elinolojen pohjalta.

Taustaa

- Tutkimus seuraa nuorisotutkimuksen traditiota, jossa samankaltaista tutkimussuuntaa ovat edustaneet Sari Vesikansan jengikartoitus (1980), Tommi Hoikkalan tutkimus Maskuliininen brassailu ja pikkutissuttelu (1983), Harri Taposen ym. (1986) tutkimus Helsingistä nuorten toimintaympäristönä sekä Jaana Lähteenmaan väitöskirja (2001).
- Tutkimuksessa ei perehdytä nuorisokulttuurin tiettyihin alakulttuureihin tai marginaali-ilmiöihin, vaan etsitään sensorimaisesti aineistosta nousevia suuria värähtelyjä. Pyrkimyksenä on luoda katsaus nuorisokulttuuriseen maisemaan. Tällainen aikalaisdiagnoosi selkeyttää käsitystä siitä ”keitä me olemme” ja ”mikä on tämä aika”.
- Tutkimuksen kirjoitusmuoto on pyritty rakentamaan siten, että sitä voidaan hyödyntää sekä tieteen että käytännön työn parissa toimivien henkilöiden keskuudessa.

Atomisaatio

- Metafora atomisoitunut sukupolvi nassahtaa osuvasti 2000-luvun alun myöhäismodernin nuorisokulttuurin maisemaan ja sen lähihistoriaan. Fysiikassa termi atomisoitua kuvaa yhtenäisen aineksen hajoamista osiin kiinteiden kappaleiden sulaessa. Syntyy pisaroita, sprayta tai sumua. Nuorisokulttuurisesti atomisaatio on johtanut kollektiivisen kulttuurin pisaroitumiseen pienryhmiksi, ja prosessin jatkuessa lähestynyt hyperindividualistista yksilösumua.

Elämänpoliittiset valinnat

- Tärkeää on toimijuuden periaate. Elämäkulut rakennetaan erilaisten valintojen avulla olemassa olevissa kulttuurisissa ja sosiaalisissa olosuhteissa. Toimijuus viittaa ihmisen toiminnan ei-deterministiseen luonteeseen.
- Yksilöt asettuvat edelleen tiettyyn historialliseen kontekstiin, mutta nuorisokulttuuria määrittää hillittömäksi kiihtynyt kokemustulva. Aiemmin tärkeisiin traditioihin ja suuriin kertomuksiin kiinnitytään löyhästi, yksilöllisesti ja eri astein.

Sosiaalisen kanssakäymisen muodot

- Uusi yhteisöllisyys sosiaalisen siteen myöhäismodernin muodon.
- Sosiaalisia kudoksia on etsittävä ja rakennettava tietoisesti pohtien eri vaihtoehtoja. Nuoret liikkuvat omien ryhmistöjensa välillä yksin, pienryhmissä tai hetkellisesti suurempina ryhminä.
- Verkko yhteisöllisyys

Olen mitä haluan ja teen mitä haluan

- Yksilöllistyminen konkretisoituu monella tavalla. Selvimmin se tulee esille nuorten verkostojen ja vertaisryhmien dynamiikassa. ”Olla mitä haluaa” -ajatus nousee vahvasti esille. Aikaansa keskenään viettävät nuoret saattavat nähdä asiat hyvin eri tavoin, harrastaa erilaisia asioita, pukeutua eri tyylistä ja arvostaa erilaisia asioita. Tyylit ja arvomaailmat lomittuvat sujuvasti keskenään. Vanhat alakulttuuriset raja-aidat ovat murtuneet.

Tyylien suuret kaaret

- **Pääkaupunkiseudulla näkyvimmin esiintyville tyyli-suuntauksille ja ryhmille ominaiset piirteet voidaan tiivistää seuraavasti:**
 - Ei selkeitä keskusryhmiä tai yhteisiä tapaamispaikkoja.
 - Ei vastakkainasettelua muiden ryhmien kanssa, päinvastoin lomittumista keskenään.
 - Ei yhteiskunnan ulkopuolelle tai sitä vastaan asettumista.
 - Ideologia sitä häilyvämpää, mitä kauemmas ilmiön käynnistäneestä ydinryhmästä mennään.
 - Ulkoisten symbolien ja musiikin merkitys edelleen tärkeää.
 - Ei koeta itseä mihinkään tiettyyn ryhmään kuuluvaksi.
 - Sosiaaliset verkostot hyvin heterogeenisiä.
 - ”Retroilu”: aineksia ammennetaan vanhoista alakulttuureista ja tyyleistä, jotka sovitetaan nykyajan kehyksiin.

- Puhutaan neljännestä tilasta, jossa tapahtuva toiminta ja tyyllittely ei perustu niihin roolimalleihin, jotka ovat olemassa esimerkiksi kotona tai koulussa.

Identiteetin ”tuunaus”

- Identiteetin rakentaminen on osa elämänprojektia. Puhutaan myös joustavasta ihmistyyppistä ja ”minäidentiteetin” muotoilusta. Nuorilla on lukematon määrä malleja, mahdollisuuksia ja ideoita elää rikas elämä. Tässä lukuisten valintojen yhteiskunnassa kolikolla on kuitenkin kaksi puolta. Joillekin valinnat tarjoavat äärettömän vapauden tunteen ja nautinnon mahdollisuuden. Toisille ne saattavat aueta pakkoina.
- Pukeutumisen sijaan on alettu puhua laajemmin ruumiin tai kehon muokkaamisesta ja siihen kytkeytyvistä tekniikoista. Niiden korostumisen esitetään johtuvan perustavanlaatuisesta olemuksellisesta epävarmuudesta, johon reagoidaan kehollisilla projekteilla ja identiteetin ”tuunaamisella”. Nuoret imevät vaikutteita sankareistaan, jotka puolestaan ammentavat ideansa aikalaisuudesta.

Teknologisoitunut nuoruus

- Vahvin koko tutkimusaineiston lävistävä ilmiö on Internetin käyttö. Internetin voidaan katsoa palvelevan monia erilaisia tarpeita: sosiaalinen kanssakäyminen, vapaa-ajanvietto pelaamalla tai surffailemalla, tiedon hankinta ja kaiken tämän yhteydessä identiteetin rakennuspalikoiden ammentaminen ovat kaikki esimerkkejä tästä.
- Internetiä viikoittain käyttävät, joita on tässä ikäryhmässä yli 90 %, viettävät netissä jo keskimäärin 10 tuntia viikossa.

Kuinka saada nuoret kiinni?

- Myöhäismoderni nuorisokulttuuri tuo nuorisotyölle uudenlaisia haasteita. Kuinka tavoittaa ilmiöyhteiskunnasta ja tietoverkoista kokemuksia ammentava nuori? Voiko nuorisotyö olla riittävän refleksiivistä vastatakseen ajan henkeen?

Kilpailu olemassa olostta?

- Toiminta-areenat ovat muuttuneet sekä fyysisesti että virtuaalisesti. Lisääntyneet kulutusmahdollisuudet ovat synnyttäneet myös monimuotoisen kaupallisen palvelutarjonnan. Nuorisotyön palvelut asettuvat kysyjän markkinoilla taistelemaan asiakkaistaan kaupallisen tarjonnan kanssa. Näissä oloissa nuorisotyön palveluista uhkaa tulla yhteiskunnallisen polarisaation korjaamoja.
- Imagon kehittäminen ja jopa brändin luominen tarjoaisi uusia mahdollisuuksia. Nykyisellään markkinointimenetelmät hieman vaihtelevat alueiden välillä, mutta yleisesti asiaan ei ollut kovin vakavasti paneuduttu.

Uusia suuntia on jo otettu, ja tämän tutkimuksen tulokset tarjoavat aineksia uusien lisäpiirustusten laatimiseen.

Argumentoinnin vaade

- Myöhäismodernia yhteiskuntaa luonnehtii argumentoinnin kykyä ja yksilöllisen valinnan oikeuksia korostava mentaliteetti. Asetelmassa on hankalaa määrittää kaikille yhteistä hyvää, sitä, millainen työ tai vapaa-ajan nautinto on moraalisesti hyväksyttävää (Rantala 2001). Kati Rantalan (2001) mukaan hyvän sisältöä koskevassa arvovaihtoehtojen maailmassa ongelmista on tullut vuorovaikutuksen, kohtaamisen ja argumentoinnin ongelmia. Tämä on vähentänyt erilaisten instituutioiden auktoriteettiasemaa. Auktoriteettien edustamien arvojen ja elintapojen esimerkkivaikutuksen esitetään vähentyneen, eikä korkeampi ikä välttämättä anna työkaluja parempaan todellisuuden ymmärtämiseen tai hyvän normien asettamiseen. Myöhäismoderni nuorisokulttuurinen liikehdintä kytkeytyy monin eri tavoin medioihin. Osa, jopa valtaosa kasvatuksesta tapahtuu instituutioiden ulkopuolella sähköisten viestintäjärjestelmien oppimisympäristössä. Ajan henki asettaa nuorisotyölle ison haasteen.

Kumppanuudet

- Erilaiset kumppanuudet voivat tarjota nuorisotyölle uusia toimintasuuntia. Yhteistyötä saatetaan karsastaa, mutta sitä kautta aukeaa suunta joustavampaan palvelutarjontaan.

Lopuksi

- Kuten nuoret, myös nuorisotyö ja nuorisotyöntekijät hakevat myöhäismodernissa ajassa omia itsemäärittelyjään. Niiden avulla halutaan ymmärtää nuorisotyölle tyypillistä, rajoilla liikkuvan ammattilaisen identiteettiä. Nuorisotyöntekijä on myöhäismodernin yhteiskunnan verkostoasiantuntija, jonka tulisi kyetä toimimaan hyvin erilaisissa tilanteissa. Työssä kohdataan nuorten aktiivisuus, mutta samalla nuorten elämään liittyvien sosiaalisten ongelmien kirjo. Kohdataan myöhäismodernin ajan nuori, joka hyvin intuitiivisesti liikkuu ja rakentaa identiteettiään yksilönä (vrt. Filander 2006).

Kutsu keskusteluun

- Tämä on ensimmäinen nuorisotutkimus, joka on luonteeltaan kuin Porsche. Siis erittäin ajateltu käyttöliittymä. Makea ajaa, kaunis kuin kesäinen aamu maalla ennen global warming -ajanjaksoa. Nopea ja erikoisvarusteluiltaan runsas. Mikon tutkimuksessa on esimerkiksi sellainen ominaisuus, että siihen voivat tutkimuksen käyttäjät ja myös kaikenlaiset oheishenkilöt osallistua pitkin matkaa mielipiteineen. Siis tutkimus, joka antaa prosessina mahdollisuuden laajojen joukkioiden heittää omia tulkintojaan peliin. Jos tämä kaara toimii ja bensa riittää, on aikamoinen vuoropuhelun malli odotettavissa.
- WWW.KOMMENTTI.FI/YTIMET